

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ - ਸਬਦ ੫੨

ਭਲੀ ਸਰੀ ਜਿ ਉਬਰੀ ਹਉਮੈ ਮੁਈ ਘਰਾਹੁ ॥

ਰਾਗੁ ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੧੮

ਭਲੀ ਸਰੀ ਜਿ ਉਬਰੀ ਹਉਮੈ ਮੁਈ ਘਰਾਹੁ ॥

ਦੂਤ ਲਗੇ ਫਿਰਿ ਚਾਕਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਵੇਸਾਹੁ ॥

ਕਲਪ ਤਿਆਗੀ ਬਾਦਿ ਹੈ ਸਚਾ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥੧॥

ਮਨ ਰੇ ਸਚੁ ਮਿਲੈ ਭਉ ਜਾਇ ॥

ਭੈ ਬਿਨੁ ਨਿਰਭਉ ਕਿਉ ਥੀਐ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦਿ ਸਮਾਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਕੇਤਾ ਆਖਣੁ ਆਖੀਐ ਆਖਣਿ ਤੇਟਿ ਨ ਹੋਇ ॥

ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਕੇਤੜੇ ਦਾਤਾ ਏਕੇ ਸੋਇ ॥

ਜਿਸ ਕੇ ਜੀਅ ਪਰਾਣ ਹੈ ਮਨਿ ਵਸਿਐ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ॥੨॥

ਜਗੁ ਸੁਪਨਾ ਬਾਜੀ ਬਨੀ ਖਿਨ ਮਹਿ ਖੇਲੁ ਖੇਲਾਇ ॥

ਸੰਜੋਗੀ ਮਿਲਿ ਏਕਸੇ ਵਿਜੋਗੀ ਉਠਿ ਜਾਇ ॥

ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ਸੋ ਥੀਐ ਅਵਰੁ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਇ ॥੨॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਸਤੁ ਵੇਸਾਹੀਐ ਸਚੁ ਵਖਰੁ ਸਚੁ ਰਾਸਿ ॥

ਜਿਨੀ ਸਚੁ ਵਣਜਿਆ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਸਾਬਾਸਿ ॥

ਨਾਨਕ ਵਸਤੁ ਪਛਾਣਸੀ ਸਚੁ ਸਉਦਾ ਜਿਸੁ ਪਾਸਿ ॥੪॥੧੧॥

ਸਾਰ: ਅੰਤਰੀਵ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਸੁਨਿਹਰੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਡਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬਿਬੇਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਅੰਤਰਸੰਬੰਧੀ ਅਨੁਭਵ ਹਨ, ਜੋ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਡਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦਾ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੱਚੀ ਨਿਡਰਤਾ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਦ ਅਤੇ ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਰਾਹ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਭਲੀ ਸਰੀ ਜਿ ਉਬਰੀ ਹਉਮੈ ਮੁਈ ਘਰਾਹੁ ॥

ਉਸਾਰੂ ਨਤੀਜੇ ਉਹੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੂਤ ਲਗੇ ਫਿਰਿ ਚਾਕਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਵੇਸਾਹੁ ॥

ਵਿਰੋਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਬਿਬੇਕਮਈ ਸਤਿ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਲਪ ਤਿਆਗੀ ਬਾਦਿ ਹੈ ਸਚਾ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥੧॥

ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਉਲਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਨੇਕ ਜਨ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (੧)

ਮਨ ਰੇ ਸਚੁ ਮਿਲੈ ਭਉ ਜਾਇ ॥

ਹੇ ਮਨ, ਜਦੋਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਸਾਰਿਕ ਡਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਭੈ ਬਿਨੁ ਨਿਰਭਉ ਕਿਉ ਥੀਐ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦਿ ਸਮਾਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਪਤਨ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਸੱਚੀ ਨਿਡਰਤਾ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਜੇ ਲੋਕ ਇਸ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਬੇਕਮਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। (੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਕੇਤਾ ਆਖਣੁ ਆਖੀਐ ਆਖਣਿ ਤੇਟਿ ਨ ਹੋਇ ॥

ਇਸਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਅਕਸਰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਸਰੀ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਊਰਜਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਕੇਤੜੇ ਦਾਤਾ ਏਕੇ ਸੋਇ ॥

ਅਣਗਿਣਤ ਭਰਪੂਰਤਾ ਦੇ ਜਾਚਕ ਹਨ, ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਇਕ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਸਰੋਤ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਕੇ ਜੀਅ ਪਰਾਣ ਹੈ ਮਨਿ ਵਸਿਐ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ॥੨॥

ਜਿਹੜੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮਨ ਇਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (੨)

ਜਗੁ ਸੁਪਨਾ ਬਾਜੀ ਬਨੀ ਖਿਨ ਮਹਿ ਖੇਲੁ ਖੇਲਾਇ ॥

ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸੁਪਨੇ ਜਾਂ ਭਰਮ ਮਾਤਰ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜੀਵਨ ਖੇਡ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਪਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਖੇਡ ਖੇਡਣੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪਲਕ ਝਪਕਦਿਆਂ ਪਰਸਥਿਤੀਆਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਜੋਗੀ ਮਿਲਿ ਏਕਸੇ ਵਿਜੋਗੀ ਉਠਿ ਜਾਇ ॥

ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਕਈ ਏਕਤਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਈ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਣ ਤੜਪਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ਸੇ ਥੀਐ ਅਵਰੁ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਇ ॥੩॥

ਕੁਦਰਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। (੩)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਸਤੁ ਵੇਸਾਹੀਐ ਸਚੁ ਵਖਰੁ ਸਚੁ ਰਾਸਿ ॥

ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਝੁਕਾਅ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਬੇਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਨਮੋਲ ਵਸਤ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲਾਭ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਗੁਣ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਜਿਨੀ ਸਚੁ ਵਣੰਜਿਆ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਸਾਬਾਸਿ ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਬੇਕਰੂਪੀ ਚਿੰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਧੰਨਤਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਵਸਤੁ ਪਛਾਣਸੀ ਸਚੁ ਸਉਦਾ ਜਿਸੁ ਪਾਸਿ ॥੪॥੧੧॥

ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਇਮਾਨ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਹਨ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਕਿਸੇ ਵਸਤ ਦੀ ਅਸਲ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸਤਿ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਹੀ ਸੱਚੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਮੂਲ ਕੀਮਤ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। (੪)(੧੧)

ਤੱਤ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਆਪਣੀ ਲੈਅ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋਣ ਲਈ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਸਤ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਨੋ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਚ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਡਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਖਾਸ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਕੀਮਤੀ ਗੁਣਾਂ ਵਜੋਂ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਪੂਰਨ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਰਸੀਏ ਬਣਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation

ਵੈੱਬਸਾਈਟ: OnenessInDiversity.com

ਈਮੇਲ: onenessindiversityfoundation@gmail.com